

Caractère pyrénéen

Uttalande av Jean-Michel Jolly (stor "vallning" profil i Frankrike), publicerade i tidningen Vos Chiens i oktober 1997, fick mig att vilja försöka förtydliga vissa saker. Han ställer sig som en ivrig förkämpe för en uppdelning till förmån för en "arbetande" linje med en ökning av mankhöjden till 50 cm, framhållande att det numera bara finns utställningshundar. Kort sagt, denna eviga klagovisa hörd från vissa håll sedan ett bra tag tillbaka.

Berger des Pyrénées är en hund specifikt formad för och av bergen. Dess tyngdpunkt är placerad nära marken beroende på bland annat den lilla storleken, den låga hasen och det lätt välvda och ganska korta ländpartiet, detta stödjer den relativt långa ryggen som är smidig men ändå fast. Dessa är de morfologiska särdragen som gör denna hund till en bergsbestigare utan dess like. Det kallas för anpassning till sin miljö, sin biotop.

Det maximala energiflödet gör det möjligt för hunden att sätta igång hela det maskineri som ger den ett helhetsintryck olik alla andra och denna formidabla arbetsiver som gör den så sprittande och sjudande.

Jag talar alltså om en hund av bergstyp och inte av låglandstyp.

Om storleken

Sedan mycket länge har mankhöjden i de olika pyreneiska dalgångarna legat mellan 38 och 46 cm, med en klar dominans av hundar under 46 cm. Detta har inte hindrat de pyreneiska herdarna från att använda dem till fårvallning. När standarden utarbetades 1927 av Monsieur Bernard Sénac – Lagrange byggde den på rigorösa observationer av de, på denna tid så gott som alla, arbetande hundarna. För övrigt misstog nog inte bönderna sig, de valde ofta den minsta valpen i en kull.

Vissa invänder kanske att rasen är väldigt variationsrik och heterogen och visst är det väl så. Men det har alltid funnits, för alla vallhundsraser, en ursprunglig bas, en grundtyp. Denna har sedan utvecklats olika beroende på miljö, avel och annat, men rent fysiskt har den lilla Bergern alltid haft samma egenskaper. Eventuella skillnader beror främst på de avgränsade dalgångarna, länge isolerade från varandra, där olika "stammar" utvecklats, men de grundläggande särdragen och urtypen har hela tiden funnits kvar. På grund av detta har man t ex på vissa ställen fått exemplar med långhårig päls, på andra ställen korthårig och på åter andra hittar man semilång päls, alla med varierande färger.

Om karaktären

Bergen är en misstänksam hund. Misstron beror på ett flertal faktorer, bl.a. de få kommunikationerna och kontakterna mellan dalgångarna förr. Hundarna träffade få människor och såg mycket lite av världen. Den beror också på rasens ursprungliga rötter, närliggande de "vilda" djurens, som ligger halvslumrande strax under ytan.

Misstron kan också ha färgats av bergsbornas egen mentalitet, dessa människor är kanske inte de mest öppna och utåtriktade, men när man väl "godkänts" blir de vänner för livet.

Det rör sig alltså om en anpassning till miljön men också ett bevarande av det "vilda" inom sig, det är detta som gör rasen så unik. Vem har inte vid ett möte fascinerats av detta beteende skapat av misstänksamhet, reservation, tvivel- ska jag gå fram eller inte- men framför allt denna nyfikenhet som gör att den fortsätter att cirkulera runt med alla nerver på helspänn? Jag talar förstås inte rädda hundar utan just misstrogn. För övrigt är jag inte särskilt förtjust i att träffa hundar av denna ras för första gången och bemötas med ivriga hälsningar, krumsprång och ett evigt slickande.

Jag drar mig till minnes ett tillfälle ute på betesmarkerna i Alperna tillsammans med mina hundar. Jag stötte på en "kollega" och hans hund som jag aldrig tidigare sett. Den var omöjlig att komma nära inpå, men hela dagen följde han mig respektfullt på avstånd, hans utforskande blick övervakade alla mina göromål och sysslor. När jag såg hunden igen några dagar senare blev jag överraskad. Han var strängt upptagen av sitt arbete med fåren, jag utgjorde uppenbarligen inte längre något hot och han bevärdigade mig inte ens med en blick. Misstron hindrar alltså absolut inte dessa hundar från att utföra sitt arbete.

Om arbete

Bakom den tvetydiga termen "skönhet" döljer sig bl.a. det som jag talade om tidigare beträffande kroppsbyggnaden, alltså innebär det en fysik anpassad till ett visst arbete.

I den moderna tidens fårskötsel har vallhundens roll gradvis ändrats. Hjordförflyttningar gör numera oftast med lastbil i vilken man för fårflocken direkt till den destinerade betesmarken. Denna rationalisering har gjort det möjligt för andra vallhundsraser att göra entré, däribland Bordercollien. Det finns mindre arbete som kräver en ihärdig fysisk styrka och enorm uthållighet av hunden, därför har många människor vänt sig till exempelvis Bordercollien som är betydligt mer formbar, lugnare och skickligare på de mer precisa och exakta uppgifterna där främst deras mottaglighet, uppmärksamhet och lydighet gör dem fantastiskt duktiga. Kort sagt, lite av en motsats till vår lilla Berger som är betydligt mer tjurskallig, hetsig och ivrig och som inte kan ligga still.

Däremot kan jag försäkra er att vid långa förflyttningar till och från betesmarker finns det ingen som kan matcha en Berger. Bordercollien blir fortare trött, han har inte den ihärdighet till att hålla ihop en flock efter ett flertal avverkade kilometer och, framför allt, han har inte den initiativförmåga som utmärker Berger. Vår lilla Berger är outtröttlig, han springer oförtrutet och hämtar vilsekomna får och annat. Han är tuff mot djuren men anpassar ofta sitt agerande efter situationen och kan vara väldigt mjuk och försiktig. Hans lilla format gör att han kan flytta flocken fint och försiktigt även på och över en bergskam, i det läget skulle han aldrig stöta fåren eller på något sätt skrämja djuren.

Bergern har vad jag kallar "situationsintelligens", denna kan man inte träna fram, den är medfödd. Det är sant att fårskötseln har utvecklats och att denna typ av arbete blivit mer och mer sällsynt, men det hindrar inte en Berger från att vara en utmärkt gårdshund i övrigt och klara in- och utgångar till stall respektive hagar utan problem.

Bergerns traditionella arbetssätt förfaller mig att vara ett arv vi måste skydda och bevara, eller?

Måste man, under den övergripande förvändningen att världen förändras, även förändra den pyreneiska vallhunden?

Det tycker inte jag!

Om den inte gör så bra ifrån sig på vallprov och – tävlingar, som ofta är på slättmark, så är det helt enkelt för att den inte är en Briard eller en Beauceron, eller något annat. Hur skulle förövrigt dessa raser klara sig uppe i bergen? En Berger des Pyrénées är inte en hund som man dresserar, man uppfostrar den, och det är den psykologiska relationen hund och ägare mellan som gör att den anpassar sig och tillfullo utvecklar denna "situationsintelligens" som inte passar så bra för vallhundstävlingar, där hundarna inte tillåts ta egna initiativ.

Tro inte att jag är emot valltävlingar, inte alls, men man måste veta att de inte är särskilt representativa för det arbete som en herde utför med sin hund, fråga bara bönderna! Jag talar givetvis om de dagliga arbetet, hundar som aldrig går upp på vallprov sköter sina dagliga, och uråldriga, sysslor perfekt på gården, på betet och vid vandringar.

Om man vill uppnå kvintessensen av en Berger vid låglandsarbete så är det bättre och effektivare att ta en Bordercollie, *men om man går in och ändrar fysiken och beteendet hos den lilla Bergern för att göra den bättre på och mer anpassad för låglänt terräng, ja då är det inte längre en Berger des Pyrénées.*

Varje ras har sina specifika särdrag och kvalitéer, man måste bara känna till och acceptera dem!

Om instinkt

Anlagstestet tillåter folk att kontrollera den nedärvda instinkten hos sin hund men förser också klubben med ett instrument för att kunna kontrollera och främja vallningsegenskapen hos rasen. Detta test är givetvis inget universalmedel men det har åtminstone en berättigad existens. Om många hundar inte klarar testet behöver det inte tvunget vara p.g.a. avsaknad av instinkt. Vanans makt är stor och de som misslyckas är många gånger hundar som aldrig varit i kontakt med, eller ens sett, får regelbundet från tidig ålder såsom de "riktiga" vallhundarna, men alla människor har nu inte en fårskock till hands. Detta hindrar inte det faktum att det också finns vissa hundar som inte alls har någon "smak" för får.

Däremot är det faktiskt så att om man har hundar från s.k. "Utställningslinjer" tillsammans med får blir nog en del förvånade över att höra hur stor andel av dem som faktiskt kan och vill valla, skönhet och kompetens behöver inte vara separerade! Det säger sig självt att jag är för alla typer av arbete såsom spår, sök och annat.

Eftersom mycket få människor har möjlighet till praktisk vallning med sin hund blir det lätt att få den felaktiga och inskränkta bilden av en Berger des Pyrénées såsom en hund som måste valla, detta tycker jag är olyckligt.

Somliga tycker nog att jag är en insnöad idealist fastklamrande vid det förgångna men jag har bara försökt lägga fram mina tidigare och nuvarande erfarenheter som jag fortsätter att samla med stor passion och känsla!

Olivier Matz
Översättning Ann – Charlott Svensson

Införd i den franska klubbtidningen Bulletin nr 53.
Publicerat i VallHundsNytt 1/2003